

איש חי רב פעלים רודף צדקה וחסד
ר' **משה שניצר** ז"ל
ב"ר מנחם מנדל ז"ל
תנצב"ה

מאורות הדף היומי

עלון שבועי ללומדי "הדף היומי"

בית המדרש דחסידי סוכטשוב בני-ברוק
 כולל דחסידי סוכטשוב
 כולל "סנה משה"
 ע"ש הרה"ח ר' משה יצחק זיסר ז"ל
 בית מדרש
 למגידי שיעור "דף היומי"
 חתום סופר 3 ת.ד. 471 ב"ב טל. 03-5775333

האשה החשובה ודופת צדקה וחסד
מרת **ורדה שניצר** ע"ה
ב"ר מאיר ז"ל
תנצב"ה

יו"ל ע"י ביהמ"ד למגידי שיעור "דף היומי" בראשות הגר"ד קובלסקי שליט"א • לע"נ הר"ד מרדכי קלמן (מוטי) זיסר ב"ר משה יצחק ז"ל

גליון מס' 995

מסכת זבחים ס"ה - ע"א ♦ טהרות ט', ב' - ט', ז'

בס"ד, ד' תמוז תשע"ח

השבוע בגליון

- ♦ בעלי חיים אינם בטלים
- ♦ נר חנוכה שהתערב בנרות רגילים, בטל דינו?
- ♦ יש להבדיל בין חשיבות עצמית לחשיבות חיצונית
- ♦ שבע הבהמות שנחצו לשני חלקים

- ♦ שיעורו של האגודל, 2.4 ס"מ או 2 ס"מ
- ♦ שינוי מידות התורה בהתאם לשינויים במידות בני האדם
- ♦ ביטול רבוב - גדרים וסייגים
- ♦ באר המים עם התולעים הזעירות

דבר העורך

מאמא, תפילתך התקבלה!!!

מעשה מרטיט לבבות ועוצר נשימה, שאירע ברוסיה הצארית בתקופת הקנטוניסטים, ואשר נשתמר מדור לדור, עקב האמונה הכבירה ורגשות הטהרה הנעלים שנתגלו בו, סופר על ידי הגאון רבי מנחם צבי ברלץ שליט"א. זהו אחד מן המעשים אשר כל השומעם אינו יכול שלא ליטול מהם לקח מלא הכף. **שלטון** הצאר הרוסי, אכזרי ומר היה. בכל נתיניו התעלל שליט רשע זה, ואת עצמת שנאתו, הוא תיעל אל קהילות היהודים אותן הניח למשיסה ולביזה. ילדים קטנים נחטפו מבתי הוריהם לאור יום כדי לשמש כחיילים בצבא הצאר, וזוועות נוספות, אשר תוארו במקומות רבים, חקקו את שמו לדראון עולם בדברי ימייה הארוכים של האומה היהודית.

בתוך ים האכזריות הנורא שבו ניסו היהודים לשרוד, נצצה קרן אור זעירה בדמות חוק מיוחד שקבע, כי אין לגייס לצבאו של הצאר ילד יחיד לאם אלמנה. ילדים יחידים נקבעו מחיק הוריהם, יתומים אומללים גם הם נתלשו מבתיהם, אך ילדים יחידים, אשר גם יתומים היו, לא הורחקו מקינם. רחמים שכאלו.

אולם חוק לחוד ומעשים לחוד. היה זה באחת העיירות הנידחות ביותר שברוסיה. בצהרי היום הופיעה לפתע פלוגת חיילים במטרה לגייס ילדים מקרב תושבי העיירה. השמועה על בואם של צידי הנפשות פשטה כאש בשדה קוצים, ואיש איש עשה כל אשר לאל ידו כדי לחלץ את ילדיו מן הגורל האומלל שציפה להם. הכל ידעו, כי ילד אשר "יחונך" בצבא הצאר, לא יתנהג כיהודי בכל חייו הבוגרים. בודדים בלבד ניצלו מגורל זה ושמו על יהדותם.

החיילים שוטטו בשבילי העיירה, זועמים וכועסים על טרפם הנמלט מתחת ידיהם. והנה, מולם חלף ילד יהודי בעל עיניים טהורות, תמים וקדוש, אשר לא ידע מאומה על הסובב אותו.

אביו הלך זה מכבר לעולמו, עוד בטרם נולד אברמל, וזמנה של אמו האלמנה לא היה בידי מעולם. את כל עיתותיה הקדישה לעבודה מפרכת שהיה בה כדי לפרנס בצמצום את נפשה ואת נפש עוללה היקר לה מכל. **תוך** רגעים מספר הושלך אברמל המבועת לעגלת החיילים, ויהודים מבוהלים שהציצו מבין חרכי חלונותיהם המוגפים, הביטו בחרדה בזוועה הנוראה.

דף סג/א ואצבע ושליש אצבע

שיעורו של האגודל, 2.4 ס"מ או 2 ס"מ

בגמרתנו מבואר, כי זוית השיפוע של הכבש היתה שיפוע של אמה על כל שלש אמות ומחצה ואצבע ושליש האצבע מאורך הכבש.

ספרי הפוסקים לדורותיהם, עמוסים בדיונים, הוכחות וראיות, אודות שיעורי התורה, מהם שיעורים בנפח: רביעית, כזית, כביצה, מלא לוגמיו ועוד, ומהם שיעורים בשטח: עשרה טפחים למחיצת שבת וסוכה, אלפיים אמה תחום שבת, שלשה אגודלים בנקב הציצית ועוד. המידה הקטנה ביותר בתלמוד לשיעור אורך, היא רחבו של האגודל, כאשר רוחב ארבעה אגודלים הוא "טפח", ו"אמה" [מפרק היד עד קצה האמה] היא ששה טפחים.

שינוי מידות התורה בהתאם לשינויים במידות בני האדם: מאחר שבמהלך הדורות גופם של בני האדם משתנה, ואיתם בהתאם משתנות מידות התורה הנמדדות לפי האדם הממוצע שבכל תקופה, הרי שכל שינוי, אף הזעיר ביותר, יכול לשנות סדרי עולם. בשורות הבאות נתייחס למחלוקת הפוסקים, מהו שיעורו הממוצע של אגודל בדורותינו. לדעת ה"חזון איש" זצ"ל, שיעור האגודל הוא 2.4 ס"מ, ולדעת הגאון רבי חיים נאה זצ"ל, שיעור האגודל הוא 2 ס"מ. מי מבין הקוראים שנוטל לידיו ברגעים אלו סרגל מדידה פשוט ותמה, מדוע לא השתמשו הפוסקים בסרגל כדי לענות על שאלה פשוטה זו, ייטיב לעשות אם ימתין עם המדידה עד לסיום קריאת המאמר, או אז יידע כי הם לא נחלקו במציאות, אלא ביסוד חשוב ביותר בשיעורי התורה, כלהלן.

שיעורי התורה נקבעים לפי רחבו של האגודל: לדעת ה"חזון איש" זצ"ל (או"ח סימן ל"ט אות ט"ו ד"ה "ובספר"), שיעורי התורה נקבעים לפי רחבו של האגודל. לאמר, גם אם יתרחשו שינויים בלתי זהים בגופו של האדם, כך שאגודלו ישאר באותו רוחב, ואילו אמת ידו תקצר, לא נשנה בעקבות כך את שיעורי התורה, מאחר שהאגודל הוא האבר שעל פיו יש לקבוע את שיעורי התורה. לדעתו, כאשר אמרו חכמינו כי שיעור אמה הוא ששה טפחים ושיעור הטפח הוא ארבעה אגודלים, הרי ששיעורים אלו נקבעים לפי רוחב האגודל.

שיעורי התורה נקבעים לפי ארכה של מידת אמה: אולם, הגאון רבי חיים נאה זצ"ל ("שיעורי תורה" עמ' נ"ג) סבר, כי שיעורי התורה נקבעים לפי אורכה של האמה, והאגודל אינו המידה הבסיסית שעל פיה קובעים את שאר השיעורים. לדעתו, ה"אמה" היא המידה הבסיסית, היינו: כאשר אמרו חכמינו כי שיעור אמה הוא ששה טפחים, ושיעור הטפח הוא ארבעה אגודלים, הרי שחלק אחד חלקי שש מן האמה, הוא שיעור טפח, גם אם בפועל, לא ניתן להכניס עשרים וארבע אצבעות ב"אמה" (עיין ספר "מדות ושיעורי תורה" פ"ה הערה 10).

זעילוי נשמת

הר"ר **אליעזר מילר** ז"ל
 ב"ר פנחס ז"ל
 נלב"ע ט' בתמוז תשמ"ה
תנצב"ה
 הונצח ע"י המשפחה שיחיו

זעילוי נשמת

הר"ר **דוד גמזו** ז"ל
 בן ר' אלחנן זאב ז"ל נלב"ע ג' בתמוז
 ומרת **אסתא גמזו** ע"ה
 בת ר' פנחס ז"ל נלב"ע כ"ו בסיון
תנצב"ה
 הונצחו ע"י המשפחה שיחיו

זעילוי נשמת

מרת **תקוה לוטה פלס** ע"ה
 ב"ר שמואל ז"ל
 נלב"ע ד' בתמוז תשס"ג
תנצב"ה
 הונצחה ע"י המשפחה שיחיו

דף עב/א וניבטלו ברובא

ביטול ברוב - גדרים וסייגים

סוגיות רבות בפרקנו, פרק "כל הזבחים", עוסקות בהלכות תערובת של איסור והיתר, עד שפרקנו כונה על ידי רבותינו הראשונים פרק "התערובת". הלכות אלו עוסקות בחפצים, מאכלים ואף אנשים שדינם או הגדרתם אינם ברורים, או אינם ידועים, ויש להסתמך על ה"רוב" כדי לקבוע את דינם או את הגדרתם. וכגון, תערובת שנוצרה ממאכל איסור וממאכל היתר, הרי המיעוט בטל ברוב, אם מאכל ההיתר הוא הרוב, בטל מיעוט האיסור, והתערובת כולה מותרת, ואם האיסור הוא הרוב, בטל בו מיעוט ההיתר והתערובת כולה אסורה.

סוגיותינו עוסקות בפרטים רבים של דיני "ביטול ברוב", והגמרא מתמקדת בעיקר בדינים ובכללים הנוגעים להגדרת הדברים שאינם בטלים ברוב, כגון, בעל חיים, "דבר שבמניין" - חפץ חשוב שאינו נמכר בתפזורת כי אם לפי יחידות בודדות (עי' מחלוקת התנאים בסוגייתנו, וב"שולחן ערוך" יו"ד סימן ק"י סעיף א'), ועוד.

באר המים עם התולעים הזעירות: בשנת תרמ"ח הועלתה שאלה חשובה ועקרונית על שולחנו של האדמו"ר מסוכטשוב זצ"ל, בעל ה"אבני נזר" (ש"ת יו"ד סימן ע"ט). בעיר אחת גילו התושבים, כי תולעים מצאו להן משכן בארות המים שמהן הרוו את צמאונם. זה זעירות היו תולעים אלו, עד שלא ניתן היה לסנן מן המים באמצעות בד רגיל, כי אם באמצעות בד עבה, ובעקבות כך פעולת הסינון הפכה למשימה טרחנית ומייגעת. היו מבני העיר שטענו, כי אין כל צורך לסנן את התולעים מן המים, שכן, התולעים הלא מעורבות במים ומחמת מיעוטן ביחס למים, חל עליהן דין "ביטול ברוב" וניתן לשתות את המים ללא פקפוק. כאשר נשאל ה"אבני נזר", אם על בני העיר לסנן את המים אם לאו, הוא פרש במכתבו את שלשת הנושאים הבאים, שמחמתם יש לאסור שתיית מים אלו.

א. - מיעוט רוב בתערובת אחת בלבד: כדי להתייחס לחלק מתערובת כמיעוט ביחס לרוב, על המיעוט ועל הרוב להחשב כתערובת אחת, או אז, לפנינו רוב ומיעוט. לפיכך, מאכל מוצק אינו מתבטל בתוך מרק, גם כאשר הוא מעורב בו ולא ניתן להפרידו מן המרק, משום שהמרק והמאכל אינם נחשבים כ"תערובת" (לדעת הרמב"ם, עיין "בית יוסף" יו"ד סימן קט"ו). מעתה, אף התולעים אינן נחשבות כ"מעורבות" במים, וממילא אין כאן רוב ומיעוט, ולא ניתן להחיל את דין "ביטול ברוב".

ב. - בעלי חיים אינם בטלים: בסוגייתנו מבואר, כי "בעלי חיים חשיבי ולא בטלי". היינו, בעל חיים, בעודו בחיים, חשוב מידי, מתוקף הויותו, מכדי שנתייחס אליו כמי שהתבטל ביחס לרוב שבתוכו הוא נמצא. אם כן, התולעים, שבעלי חיים הן, אינן בטלות במים.

ג. - בריה שלימה אינה מתבטלת: כלל ידוע בהלכות ביטול ברוב קובע, כי "בריה לא בטיל". כלומר, דבר שלם כבשעת ברייתו, ששמו נגזר משלמותו ואם ייחצה או ייחלק יאבד את שמו, אינו בטל ברוב. אף כלל זה מושתת על ההגיון שמחמת חשיבותו העצמית, לא ניתן לבטלו ביחס לאחרים. ממילא, מאחר שהתולעים הינן "בריה", הן אינן בטלות במים.

מחמת שלש העילות הללו, הורה ה"אבני נזר" זצ"ל לבני אותה עיר, לסנן את מימיהם. עם זאת, מיד לאחר מכן, בעל ה"אבני נזר" פורש מספר ספקות שהתעוררו בליבו וערערו את שני הנימוקים הראשונים שמנינו, ואשר מחמתם נשללה מן התולעים האפשרות להתבטל במים.

מהי תערובת? הנה כי כן, קבענו, כי התולעים והמים אינם נחשבים כתערובת אחת, וממילא לא ניתן להתייחס אל התולעים כאל מיעוט. אולם, דעת הרשב"א (הובא ב"בית יוסף" יו"ד סימן קט"ו) היא, כי כאשר לא ניתן להפריד את התערובת בדרך רגילה, אזי, גם אם היא מורכבת משני חומרים שונים לחלוטין, הם נחשבים כתערובת אחת והמיעוט בטל ברוב. מעתה, מאחר שלא ניתן להפריד את התולעים מן המים, כי אם על ידי סינון קפדני, המים והתולעים תערובת אחת המה, ויתכן לומר שהתולעים מתבטלות במים.

בעלי חיים קטנים שונים מבעלי חיים גדולים: לאחר מכן, פקפקנו באפשרות ביטולן של התולעים במים, מחמת היותן בעלי חיים. בעלי התוספות בפרקנו (ע/ב ד"ה "כל") מבארים [לפי גירסת התו"ט וה"צאן קדשים"], כי למרות שנאמר במשנתנו, שבהמות אינן בטלות, מחמת היותן בעל חיים, נזקקה המשנה במסכת קינין לחדש, כי גם עופות אינם בטלים ברוב. משמע, כי ככל שבעל החיים קטן יותר, הרי זו עילה לכך שהוא יתבטל בסביבתו. יתכן, איפוא, כי תולעים זעירות, אכן בטלות ברוב, למרות היותן בעלי חיים.

אולם, כאמור, כל אלו אינם אלא ספיקות, ולפיכך פסק ה"אבני נזר" לחומרא באיסור דאורייתא זה, של אכילת שרצים.

הם לא יכלו לתאר לעצמם, כיצד ניתן ליידע את האם האומללה על האסון המחריר שפקדה. איש לא יצא את ביתו. רבים רצו לסייע לילד החטוף, אך הכל ידעו כי אין מה לעשות. גזירה היא מלפני. **בעינינו** קרויות ובוכיות התבוננו היהודים כיצד משתעשעים הגויים בילד הרך שבידיהם. יללותיו המחרידות הגבירו את שחוקם ההולל של הפורעים שהגבירו את התעללותם בו, עד אשר החלו להשליכו ככדור מהכא להתם ומהתם להכא. בתוך כך החלו מספר עגלות מן השיירה לנוע לכיוון היציאה מן העיירה, ואברמיל מת מות קדושים, כאשר הושלך לעבר אחת מן העגלות ונרמס תחתיה.

החיילים יצאו את העיירה כשהם מותרים אחריהם את גופתו הקטנה של אברמיל, מתבוססת בדמה. אט אט, ללא קול, ללא אומר ודברים התקבצו אנשים סביבות אברמיל, ועיניהם העצומות דמעו כמים על שבר בת עמי.

לאחר שעה קלה הבינו הנוכחים, כי עליהם לטכס עצה כיצד לבשר לאלמנה, כי היא הפכה גם לאם שכולה. לבסוף, נטלה קבוצת יהודים על עצמה את המשימה הקשה ממשוא. בראש מושפל ובכתפיים שחוות התייצבו חברי הקבוצה בבית מעבדתה של אמו של אברמיל.

בקול נמוך החל המבוגר שבחבורה לספר לאם את תחילתו של המאורע. מידי פעם בפעם הוא השחיל פרטים קשים יותר ויותר, כדי להקנות במעט את עוצמת הבשורה הקשה. כאשר שמעה האם שבנה נחטף על ידי חיילי הארץ, ובטרם הספיקו לספר לה את סופו האומלל, כבר ראתה בעיני רוחה את אברמיל היקר הופך לחייל קשות, מחוספס, מתרחק מן היהדות ונטמע בקרב הגויים אשר איתם הוא עתיד לשרת שנים ארוכות. בו ברגע פכרה האלמנה האומללה את אצבעות ידיה ונשאה את עיניה לאביו שבשמים באמרה: "טאטע זיסר. אני מבקשת ממך בני זה, מחמד עיני, מעולם היה משוש ליבי וחזות נשמת. עתה, כאשר הוא נחטף על ידי ערלים בני עוולה, אנא, אבינו שבשמים, קחה אליו! טול את נשמתו הצחורה והכניסה תחת כסא כבודך, בטרם יפלו בה כתמים על ידי רשעים אלו שידחוהו מדרך היהדות. איני רוצה שאברמיל יהיה בידיהם של טמאים אלו. מוטב ימות יהודי משיחיה כגוי!"

בקול לא קול אמר לה היהודי: "מאמא. תפילתך התקבלה!!! הקב"ה אסף את אברמיל אל חיקו. הוא מת כיהודי קדוש!!!!"

כעבור מספר שעות השחירה העיירה הקטנה מהמון אדם. אמונתה הטמירה ועצמת רוחה של האלמנה השכולה עשו להן כנפיים בכל הסביבה, ולא נותר איש בביתו. הכל הלכו ללוות את אברמיל הקטן בדרכו לאביו שבשמים.

במהלך מסע ההלוויה אל בית העלמין שבקצה העיירה, הלכה האם ליד המיטה הקטנה עטופת הטלית, ובעודה מתעטפת ביוגנה, לא פסקה להודות ולהלל לבורא עולם, שחילץ את בנה מציפורני השמד!

אמרו חכמי אותו דור, זהו שאמר דוד המלך בתהילים (פח"ב): "היִסְפֵּר בְּקִבְר חֲסֵדךָ אֲמוֹנֶתךָ בְּאֲבָדוֹן". לעיתים, כאשר נוכחים שהאמונה עלולה לירד לטמיון, אזי הקבר הוא חסד עבור האדם.

אורח חיים המופלא של יהודי העיירות בגולה, שנוהל בהשקט ובצנעה אך מתוך מחשבה תמידית כיצד לקיים את צונו יתברך, למלא את מבוקשו, להשאר קרובים אליו וכך לזכות לחיי נצח, יכול לשמש לכל אחד מאיתנו מקור לשאוב ממנו עוז רוח ותעצומות נפש.

אנשים נפלאים אלו חיו כיהודים בכל רגע מורגעי חייהם. רבות ניתן ללמוד מאחיזתם האיתנה בעץ האמונה, ומהכרתם, המדימה בעצמתה, שהקב"ה מנווט את עולמו בחן בחסד וברחמים, ומיטיב עם בראויו בכל אשר הוא עושה.

המעוניין לזכות את הרבים בסיפור מעניין, או בעובדה מרתקת שניתן ללמוד מהם מוסר השכל, מוזמן לפנות למערכת מאורות הדף היומי, ואנו נפרסם זאת בע"ה בטור זה. כתובתנו: ת.ד. 471 בני ברק. ת"פ: 03-570-67-93 דוא"ל: mendelson@meorot.co.il

ברכת התורה, העורך

דף עג/א כל דבר שיש בו מנין

נר חנוכה שהתערב בנרות רגילים, בטל דינו?

גמרתנו שונה את הכלל התלמודי המפורסם: "דבר שבמניין לא בטיל". כלומר, דין "ביטול ברוב" אשר מחמתו מיעוט התערובת נוהה אחר דינו של רוב התערובת, אינו קיים כאשר המיעוט הוא "דבר שבמניין" - דבר שדרכו להימנות, ואין מוכרים אותו בכמויות ללא ספירה מדוקדקת, שכן, חשיבותו וייחודו של החפץ, אינם מאפשרים להתייחס אליו כמי שמתבטל ביחס לרוב שהוא שווה בו. דין זה, הוא מדרבנן, ובסוגייתנו ובסוגיות רבות בש"ס מובאות מחלוקות של תנאים ואמוראים לגבי הגדרתו המדויקת של כלל זה, ואף הפוסקים נחלקו בדבר. להלכה, ראה ב"שולחן ערוך" יו"ד סימן ק"י סעיף א' במחבר וברמ"א.

בקשר לכך, קיים נידון מרתק באחרונים לגבי נר חנוכה שהתערב בנרות רגילים, ולא ניתן לזהותו. כידוע, נר שהשתמש בו למצוות הדלקת נרות חנוכה, אסור להשתמש בו לדבר אחר ("שולחן ערוך" או"ח סימן תרע"ג סעיף א'). ויש לדעת, האם נר חנוכה זה בטל ברוב הנרות שהתערב בהם, וממילא ערימת הנרות מותרת בשימוש, או שמא אינו בטל בהם וכל הנרות אסורים מחמת הספק. בעל "תרומת הדשן" (שו"ת סימן ק"נ, הביאו הרמ"א או"ח סימן תרע"ג סעיף א') קבע, כי נר החנוכה אינו בטל בנרות שבהם התערב, וממילא, אסור להשתמש בכל ערימת הנרות. זאת, מאחר שנר החנוכה נחשב "דבר שבמניין", משום שבכל לילה מלילות החנוכה אנו מונים את הנרות, ובכך הפך אותו נר "דבר שבמניין" שאינו בטל (עיין שם שהוכיח דבריו מיבמות פא/א).

יש להבדיל בין חשיבות עצמית לחשיבות חיצונית: קביעתו של בעל "תרומת הדשן" נושאת בחובה שני חידושים מעניינים. שכן, היה ניתן לומר, שכדי שחפץ מסוים ייחשב "דבר שבמניין", חשוב ומיוחד, יש צורך שחשיבותו תנבע מעצמותו, ללא תוספת החשיבות שהעניק לו בעליו. כלומר, אנו מבינים היטב, כי קיים הבדל בין מטבע זהב, שמחמת חשיבותו הוא "דבר שבמניין", לבין נר שעווה שניטל מתוך ערימה של נרות, ובאותה שעה לא היה חשוב כלל, ורק בעליו שהדליקו כנר חנוכה, התייחס אליו בחשיבות. ומכל מקום, בעל "תרומת הדשן" מחדש, כי די בחשיבות זו כדי שהנר ייחשב "דבר שבמניין".

חידוש נוסף טמון בפסק ההלכה של ה"תרומת הדשן". יש להסתפק, "דבר שבמניין", המונע את ביטולו של המיעוט ברוב, עד כמה עליו להיות מורשע במיעוט כדי למנוע את ביטולו. שהנה, כאשר נתבונן בנר החנוכה ובמטבע הזהב, נבחין, כי בעוד שמטבע הזהב ייחשב "דבר שבמניין" גם לאחר ביטולו, שהרי בעליו ימשיך להתייחס אליו בכל הכבוד הראוי לו, הרי, ש"נר החנוכה" ייחדל להיות "נר חנוכה" עם ביטולו, משום שביטולו ברוב יסיר ממנו את חשיבותו הדינית, והוא ישוב להיות נר כאחד הנרות.

מכל מקום, פסק ה"תרומת הדשן", כי נר החנוכה נחשב "דבר שבמניין" שאינו בטל ברוב, משום שלדעתו, די בכך שברגע זה, לפני הביטול, הוא "דבר שבמניין", כדי למנוע את תהליך הביטול, אף שאם נבטלנו, הוא ייחדל להיות "דבר שבמניין".

על חידושו זה השני, של בעל "תרומת הדשן", חולק הט"ז (שם ס"ק ו'). לדעתו, "דבר שבמניין" אינו בטל, רק במקרים שימשיכו למנותו גם לאחר ביטולו. אך נר החנוכה בטל ברוב, מאחר שחשיבותו אינו באה לו אלא מחמת ייחודו כ"נר חנוכה", ומשנבטלנו, ונסיר מעליו דין זה, לא יהא הוא אלא כשאר הנרות שאינם חשובים ושוב לא ייחשב הנר כ"דבר שבמניין" (עיין שם שביסס את דבריו מהסוגיה הנ"ל).

דף עג/ב וכל קבוע כמחצה על מחצה

שבע הבהמות שנחצו לשני חלקים

קצב וילנאי ששחט שבע בהמות בביתו לפני כשלוש מאות וחמישים שנה, לא ידע כי המאורע יירשם לעד בספרי הפוסקים. אותו קצב, ניתח כל בהמה לשני חלקים, והחל לשאת אותם אל האיטליזי שבשוק. שתי בהמות ומחצית הבהמה הספיקו הקצב ועוזריו לשאת אל השוק, כאשר לפתע התגלתה מחט בערימת המעיים שהתגוללה על הריצפה. לו הקצב היה יודע לאיזו בהמה שייכים מעיים אלו, היה אסור לאוכלה, שהרי "טריפה" היא [בהמה שלקחה באחד מאבריה באופן בלתי הפיך שאינו ניתן לתיקון, אשר מחמתו אין היא יכולה לחיות מעל שנים עשר חודש. עיין חולין פרק ג']. דא עקא, שאיש לא ידע להצביע מי היא הבהמה בעלת המעיים, מאחר שמעי כל הבהמות היו מעורבים.

טרם נתחיל לפרט את הנידון שהתפתח בעקבות מקרה זה, נבדיל, בין "ביטול ברוב" לבין דין "הלך אחר הרוב". כאשר לפנינו **תערובת מושלמת** של איסור והיתר, המיעוט **בטל** ברוב, ומאבד את עצמיותו [לגבי אכילת כל החתיכות, עיין "שולחן ערוך" יו"ד סימן ק"ט סעיף א']. במקרה שלפנינו, אין

פנינים

דף סה/א נוטל את הנוצה עמה

נוצת הכבוד

הבנו, איפוא, מדוע יש להסיר את המוראה. אך נוצותיה, על שום מה מסירים אותן? **לפי** שרוב הגול בא בשביל המותרות, לקשט את עצמו במלבושי כבוד יתר מיכולתו. לפיכך מסירים אף את אותם מלבושים, את הנוצה... ("מאורה של תורה", ויקרא).

דף סט/א אין מנחה בבמה אין עופות נמי בבמה

נכספה וגם כלתה נפשי

מבואר בגמרתנו, כי ב"במה", שבה הקריבו קרבנות עד שנבנה בית המקדש, אין מקריבים מנחות ואין מקריבים עופות. **דרש** רבי מרדכי גימפל יפה מראזינו, זהו שאמר דוד המלך ע"ה (תהלים פד/גז): "נכספה וגם כלתה נפשי לחצרות ה' לבי ובשרי ירננו אל אל חי. גם צפור מצאה בית ודרור קן לה אשר שתי אפרחיה את מזבחותיך". "נכספה וגם כלתה נפשי לחצרות ה'" - אנו מייחלים לבניין בית המקדש, שבו יקריבו קרבנות, או אז, "לבי ובשרי ירננו לא-ל חי", נוכל להקריב את מנחת הנסכים ותרון נפשנו,

צעילוי נשמת

הורינו היקרים

הר"ר **שמואל הלוי פוטוק** ז"ל ב"ר דב בעריש ז"ל נלב"ע י"ב אדר תשנ"ב

מרת **רבקה רחל פוטוק** ע"ה ב"ר שמשון זליג הלוי ז"ל **תנצב"ה**

הנוצחו על ידי ידידינו בנם ר' **יואל פוטוק** שיח' ומשפחתו ובתם **חמדה גולרפינגר** תחי' ומשפחתה

צעילוי נשמת

הר"ר **יצחק אריה קוזול** ז"ל

ב"ר דב הכהן ז"ל נלב"ע כ"ד תמוז תשס"א ולע"נ האשה החשובה מרת **מלכה קוזול** ע"ה ב"ר משה ז"ל נלב"ע ח' בתמוז תשמ"ג

ולעילוי נשמת ר' **משה** ז"ל ב"ר מרדכי ז"ל נלב"ע ט' בתמוז ולעילוי נשמת מרת **צילה** ע"ה

בת ר' יוסף ז"ל נלב"ע כ"ב בסיון תשל"ג לע"נ הרה"ח ר' **יהודה פרנקל** ב"ר יצחק ז"ל נלב"ע כ"ז תמוז תשנ"ה

תנצב"ה

הנוצחו ע"י המשפחה שיחיו

לעילוי נשמת

אבינו הר"ר **יעקב פסמנטירר** ז"ל

ב"ר יוסף הלוי ז"ל נלב"ע ז' בתמוז תשכ"ט

תנצב"ה

הנוצח ע"י בני המשפחה שיחיו - ת"א

לעילוי נשמת

מרת **ציפורה פייגא רפאלי** ע"ה

ב"ר סיני ז"ל נלב"ע ו' בתמוז תש"ן

תנצב"ה

הנוצחה ע"י המשפחה שיחיו

דין ביטול ברוב, משום שכל חלק מחלקי הבהמה הוא "דבר שבמניין", וכמבואר בהרחבה במאמר הקודם, "דבר שבמניין" אינו בטל ברוב. האפשרות היחידה להתיר את אכילת חלקי הבהמה היא מדין "רוב", לאמר, התורה הורתה "אחרי רבים להטות", ולפיכך, עלינו להתייחס לכל חלק וחלק המונח לפנינו, כמי שנמנה על הרוב הכשר.

בגמרתנו מבוארים שני כללי יסוד בהלכות "רוב": "כל קבוע - כמחצה על מחצה דמי", ו"כל דפריש - מרובא פריש". "כל קבוע כמחצה על מחצה דמי", היינו: כי כאשר לפנינו מאכלים אסורים ומאכלים מותרים ואין ידוע מי מהם מותר ומי מהם אסור, אין להלך אחר רוב החלקים, אלא קיים ספק שקול לגבי כל חלק, אם מותר הוא אם לאו, ומאחר שספק דאורייתא לחומרא, אסור לאוכלו. עם זאת, כאשר אחד מן המאכלים פרש מן המקום שבו מצויים כל המאכלים שדינם אינו ידוע למקום אחר, אזי תקף הכלל השני - "כל דפריש מרובא פריש", היינו: אנו תולים שהוא נמנה על רוב המאכלים שבתערובת, ואם הרוב מותרים, גם הוא מותר.

מעתה, החלקים שנותרו בבית הקצב - אסורים, שהרי "כל קבוע כמחצה על מחצה דמי", ואין להלך אחר הרוב. אולם, החלקים שפרשו מן התערובת ונלקחו לשוק, מותרים, שהרי "כל דפריש מרובא פריש", ודינם נקבע לפי הרוב.

לאור האמור, התהוותה על שולחן הפוסקים תשובה הלכתית מוזרה ביותר. שכן, בל נשכח, כי חלקיה של אחת הבהמות מצויים הן בבית והן בשוק, משום שרק חציה האחד הובל לשוק. יוצא, איפוא, כי על אותה בהמה עצמה יש להורות, כי חציה שנותר בבית - אסור, וחציה שהובל לשוק - מותר! היתכן? ובכן, פוסקים רבים שללו בכל תוקף אפשרות זו, ובעקבות כך נוצרה מחלוקת איתנה. היו שקבעו, כי על החלק שהובל לשוק להגרר אחר דינו של החלק שנותר בבית ולהיאסר. לעומתם, היו שטענו בלהט, כי המחצית שנותרה בבית הקצב, נוהה אחר המחצית שבשוק, ושני החלקים מותרים. ואילו ה"פרי חדש" טען לעומתם, כי אין כל מניעה לקבוע שמחצית הבהמה שנותרה בבית אסורה, והמחצית שהובלה לשוק מותרת. כה תקיף היה בדעתו, עד שכתב "ומי שאינו מורה כן, לא ידע באיסור והיתר בין ימינו לשמאלו" ("פתחי תשובה" י"ד סימן ק"י ס"ק ד').

שהרי אין אומרים שירה אלא על היין, וכמו כן "גם צפור מצאה בית" - נוכל להקריב גם קרבנות העוף...

הווייה רוחנית מרגשת

ספרון חודשי ללימוד יומי קצר בכל יום משנה אחת הלכה אחת וקטע מהגמרא

לחודש התנסות חינם!

חייג עכשיו: *3029

או שלח מייל לדוא"ל veten@meorot.co.il

לומדים משניות וזוכים לאריכות ימים

(תקנת השבין לר' צדוק הכהן מלובלין זיע"א)

ללמוד משנה - מהיום זה קל!

תכנית לימוד יומית

שתי משניות יומיות להשלמת סדר זרעים בשנה

צלצלו עכשיו וקבלו ספר חודשי ראשון חינם *3764

פירוש ברור ונוח להבנה | גודל קומפקטי במיוחד | עיצוב מפואר ואותיות מאירות עיניים | מתאים לכל זמן ועת | מנוי חודשי עד הבית